

Posudek

habilitační práce PaedDr. Patrika Derfiňáka, PhD. „Hospodársky vývoj východného Slovenska v druhej polovici 19. storočia.“ Prešov 2016.

Výzkumu dějin dlouhého 19. století se věnuje stále velká pozornost zejména z hlediska postupující modernizace, tedy proměn tzv. tradiční společnosti ve společnost moderní. Charakterizuje ji zejména ekonomická transformace, tedy mění se způsob hospodářské produkce, ale také profilace občanské společnosti a proměny mocensko politické struktury.

Autorovi se podařilo konkrétně analyzovat možnosti ekonomického a sociálního vývoje východního Slovenska, které během druhé poloviny 19. století i v dalším období (přesněji vymezeném léty 1849 – 1914) přispěly k aktivizaci a modernizaci této oblasti. Orientoval se zejména na regiony Abova, Šariše a Zemplína s obdobnou demografickou i výrobní strukturou.

V souladu s tím po všeobecné charakteristice ekonomicko sociálních poměrů se autorův systematický výzkum soustředil na vývoj zemědělství a lehkého zpracovatelského průmyslu, poté na finanční ústavy a dobové družstevní instituce. V závěrečných kapitolách pak uvedl příklady tamějších úspěšných podnikatelů.

V odborné veřejnosti na Slovensku i v zahraničí Patrik Derfiňák proslul jako autor původních vědeckých monografií, např. „Východné Slovensko a Židia v medzivojnovom období: sondy do spoločensko-politického, hospodárskeho a kultúrneho života“ (Prešov 2014, 244 s. spolu s P. Švorcem), „Svidník v premenách času“ (Sabinov 2005, 111 s. spolu s N. Jurčišinovou a P. Švorcem), „Šľachta a jej knižnice: po stopách šľachtických knižníc na východnom Slovensku“ (Prešov 2014, 117 s. spolu s M. Domenovou), „Veľká doba a jej dosledky. Prešov v 20. rokoch 20. storočia.“ (Prešov 2012, 251 s.) aj. Tyto práce jsou

výsledkem náročného heuristického výzkumu dosud nezpracovaných původních archivních fondů a vyplnily mezeru, kterou prezentace moderní systematické analýzy ekonomicko-sociálního vývoje sledovaného období představovala nejen pro slovenské bádání.

Předcházela je a stále je aktuálně doplňuje řada odborných studií ve sbornících, v předních slovenských i zahraničních historických časopisech i četné referáty na domácích i mezinárodních vědeckých konferencích. Dokládá to více než 70 vědeckých studií publikovaných v odborných časopisech a sbornících, aktivní účast na 26 mezinárodních vědeckých konferencích, předsednictví a členství v redakčních radách a komisích či mimořádná cena v celoslovenské soutěži Slovenská kronika 2012. Současně je Patrik Derfiňák pilným a podnětně kritickým recenzentem slovenských i zahraničních publikací ke stěžejním tématům svých badatelských aktivit.

Tyto aktivity a jejich ohlasy jsou dokladem toho, že pro práci Patrika Derfiňáka je charakteristický jak komplexní přístup k využití dostupné pramenné základny, tak osvojení slovenské i zahraniční historiografie i aplikace komparativních metod.

Výzkumy završila jeho původní syntetická pramenná studie dosud nezpracované problematiky hospodářských dějin východního Slovenska (monografie „Hospodársky vývoj východného Slovenska v druhej polovici 19. storočia“ Prešov 2016, 240 s.), kterou umožnil zařadit obraz těchto regionů do celoslovenského i mezinárodního výzkumu evropské modernizace. Jeho systematické postupy objektivizují aplikaci mezinárodní komparace získaných údajů.

Aktuální byla orientace výzkumu autora na proces ekonomické a společenské modernizace východoslovenských měst. Svědčí o tom původní pramenná studie „Priemyselná rafinéria liehu v Prešove a jej činnosť v rokoch 1903 – 1945,“ rozšířená v konkrétní ekonomickou syntézu „K hospodáreniu mesta Prešov na prelome 19. a 20. storočia,“ publikovanou

v zahraničí. S tím souvisela i precizace úlohy, která v ekonomice regionu příslušela zemědělství.

Stranou pozornosti autora nezůstala problematika městského života v širších souvislostech vývojových proměn postupující společenské modernizace včetně vývoje sociální péče („Zdravotníctvo na Šariši v závere 19. storočia“), družstevních institucí („Z histórie úverného družstevníctva v Prešove a jeho okolí v prvej polovici 20. storočia“) či ženských spolků (“Prešovský židovský ženský spolok a jeho činnosť v rokoch 1855 – 1918.”) Na základě využití dostupných pramenů a odborných poznatků z hlediska moderních postupů vystihl úlohu významných podnikatelských osobností.

Výzkumy Patrika Derfiňáka prispívajú k riešeniu ekonomicko sociálnych problémů v procese modernizácie a diferencovanosti evropského vývoje. Autor využil pôvodní heuristické základny ústredných slovenských a maďarských archivů včetně archivu Národnej banky Slovenska, údaje odborných periodik a zejména jedinečný pramenný materiál z Prešova a prihlíždzel k výsledkům současné a starší historiografie slovenské, maďarské i české. Jeho projekty jsou v korelaci se širším výzkumným záměrem Filozofické fakulty Prešovské univerzity a jsou součástí badatelského programu slovenské historiografie, orientovaného na výzkum dějin mobility sociálně ekonomických struktur novověku.

PaedDr. Patrik Derfiňák, PhD., pôsobí jako vysokoškolský učitel na Filozofické fakultě Prešovské univerzity v Prešově a podílí se na její výstavbě v moderní vědecký a pedagogický odborný ústav na úrovni aktuálních požadavků současnosti. Vede zejména základní přednášky z historické geografie a širokého spektra slovenských a světových dějin s příslušnými semináři, vyzbrojen vědeckými poznatky a praktickými postupy ze své vlastní odborné práce.

Je pověřen vedením četných magisterských a bakalářských prací studentů a zapojil se i do výchovy mladých vědeckých pracovníků. Nelze opomenout podíl uchazeče na inovaci koncepce výuky a na tvorbě učebních textů a učebnic pro studenty.

Ze všech těchto důvodů i vzhledem na vědecký přínos habilitační práce „Hospodársky vývoj východného Slovenska v druhej polovici 19. storočia“ habilitanta PaedDr. Patrika Derfiňáka, PhD., doporučuji práci přijmout na obhajobu a po její úspěšné obhajobě doporučuji udělit habilitantovi akademický titul docenta ve studijním oboru 2.1.7. Historie.

Brno 9. 2. 2012

Prof. PhDr. Marie Marečková, DrSc., Dr.h.c.

oponentka